

Utbildningsdepartementet

u.registrator@regeringskansliet.se

kopia: anna.ax@regeringskansliet.se,
ulrika.lindberg@regeringskansliet.se
karl.westberg@regeringskansliet.se

PRV:s svar på inbjudan att komma med underlag till regeringens forskningspolitik (U2019/02263/UH)

Patent- och registreringsverket, PRV, är myndigheten för immaterialrätt. Vi arbetar för att nya idéer i teknikens och utvecklingens framkant ska stärka Sveriges tillväxt, innovationsförmåga och konkurrenskraft. Det gör vi genom att öka kunskapen om och förståelsen för värdet av immateriella tillgångar och den roll immaterialrätt spelar. Våra målgrupper är företag, universitet och högskolor, offentliga aktörer och allmänhet. PRV handlägger patent-, design- och varumärkesansökningar, samt ansvarar för kunskapshöjningen kring dessa immateriella rättigheter och kring upphovsrätten.

Vi vill få företagare och andra inom innovationsvärlden att hantera sina immateriella tillgångar på bästa sätt för att förbättra sin verksamhet, lönsamhet och tillväxt. Vi verkar också för att forskningsresultat från Sveriges lärosäten hanteras så att forskningen får optimalt genomslag.

PRV har fått möjlighet att inkomma med sina synpunkter på regeringens forskningspolitik utifrån det perspektiv som utgör myndighetens huvudsakliga ansvarsområden.

1. Sammanfattning

Vi är i skiftet mot en digitaliserad och globaliserad kunskapsekonomi. Människligheten mobiliserar sin innovationskraft för att nå de globala hållbarhetsmålen. Immateriella tillgångar står i dag för huvudparten av värdet i de flesta företag och medveten hantering av dem är nyckeln till framgång för individ, företag och Sverige.

Sveriges förmåga att nyttiggöra forskning är avgörande för att vi ska lyckas med våra högt ställda ambitioner att fortsätta vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer.

PRV ser att forskningen inte nyttiggörs optimalt i Sverige idag. På grund av rådande incitamentsstruktur och generellt låg kunskap om hur man åstadkommer genomslag för forskning sker nyttiggörandet till övervägande del genom vetenskaplig publicering av forskningsresultat. Publicering kan i vissa fall vara adekvat och tillräckligt, men ofta krävs det andra former av nyttiggörande för att forskningen ska nå sitt potentiella genomslag.

PRV föreslår sammanfattningsvis följande åtgärder för att öka innovationskraften och genomslaget för svensk forskning:

- Utveckla kunskapsinsatser om nyttiggörande, hantering av immateriella tillgångar och immaterialrättsliga verktyg för aktörer i det svenska innovationssystemet
- Inför obligatorisk utbildning i dessa frågor för alla studenter, både på master- och doktorandnivå
- Ändra modellerna för forskningsfinansiering så att incitament skapas för nyttiggörande genom hantering av immateriella tillgångar
- Förstärkning av befintliga innovationsstödstrukturer på lärosätena
- En sammanhållen nationell forsknings- och innovationsstrategi
- Harmoniserade principer och arbetssätt på lärosätena kring innovation, nyttiggörande och samverkan

2. Forskning, nyttiggörande och immateriella tillgångar

Hösten 2019 är Sverige liksom övriga världen mitt i ett paradigmskifte. Vi befinner oss i en alltmer digitaliserad och globaliserad kunskapsekonomi. De flesta värden som vi skapar och handlar med är immateriella: inbäddad mjukvara, digitala tjänster och kulturyttringar, analoga tjänster, kunskap om potentiella och befintliga kunder, medicinska rön, tekniska innovationer, industriellt tillämpade självlärande algoritmer, varumärken, industriell formgivning, additiva tillverkningsprocesser, nya arbetsmetoder i värdkedjan, etc.

Med utrullningen av 5G kommer de redan enorma datamängderna som sakernas internet genererar snabbt att mångfaldigas. Förmågan att materialisera det potentiella värdet hos data samt viljan och förmågan att dela data på ett säkert sätt kommer vara en framgångsfaktor både på företagsnivå och som medel att i samverkan möta våra gemensamma utmaningar.

Medveten hantering av immateriella värden är avgörande för den individuella företagaren, entreprenören, upphovspersonen eller uppfinnaren. I en gemensam rapport visar EPO och EUIPO tydliga samband mellan snabbväxande små och medelstora företag (SMF) och användande av immaterialrättsliga verktyg¹. Bland annat är det 21% mer sannolikt att ett SMF som har minst en immaterialrätt kommer att växa och 10% mer

1

[http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/F59459A1E64B62F3C12583FC002FBD93/\\$FILE/high_growth_firms_study_executive_summary_en.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/F59459A1E64B62F3C12583FC002FBD93/$FILE/high_growth_firms_study_executive_summary_en.pdf)

sannolikt att kvalificera sig som ett snabbväxande företag. SMF som har en mix av olika typer av immaterialrättigheter har ännu större sannolikhet att kvalificera sig som snabbväxande – hela 33 % om ”rättighetspaketet” inkluderar både varumärken, mönster och patent.

På nationell nivå är det avgörande för Sveriges tillväxt och konkurrenskraft att vi som innovativt land som verkar på en starkt konkurrenssatt, global innovationsarena har en medveten strategi för hur vi hanterar de immateriella tillgångar som skapas i landet. Inte minst gäller detta de forskningsresultat som skapas på svenska lärosäten. Sverige saknar idag en sådan medveten och sammanhållen nationell strategi för hantering av immateriella tillgångar.

Regeringen är tydlig i sin forskningspolitiska ambition:

”Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt.”

Regeringen har även uttryckt ambitionen att Sverige ska vara världsledande på vägen mot en fossilfri framtid.

I mandatperiodens sakpolitiska överenskommelse (73-punktsprogrammet) pekar regeringen på starka samband mellan jobb, företagande och hållbar tillväxt samt att Sveriges ekonomi ska stärkas genom ett mer konkurrenskraftigt och innovativt näringsliv². Regeringen har vidare lanserat fyra offensiva samverkansprogram som ska stärka samverkan mellan näringsliv, akademi och regering. Teman för samverkansprogrammen är näringslivets digitala strukturomvandling, hälsa och life science, näringslivets klimatomställning samt kompetensförsörjning och livslångt lärande³.

För att uppnå dessa mål och ambitioner krävs innovationskraft och att resultaten av forskning kommer samhället till nytta. Universitets- och högskolesektorn har avgörande bidrag att ge till nyttiggörande och innovation inom alla vetenskapsområden. Lärosätenas roll och möjlighet att verka för nyttiggörande och innovation har kanske aldrig varit viktigare än idag, givet de samhällsutmaningar vi står inför.

Forskning tar avstamp från att kunskap leder till ny kunskap - och kunskap är en immateriell tillgång. Att inte ha tillräcklig kompetens och kunskap om hur man strategiskt hanterar sin kunskap, dvs sina immateriella tillgångar,

² <https://www.socialdemokraterna.se/globalassets/aktuellt/utkast-till-sakpolitisk-overenskommelse.pdf>

³ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/07/regeringen-lanserar-fyra-offensiva-samverkansprogram/>

och därmed inte heller kunna realisera de värden som skapas inom forskning och lärosäten, är att underminera själva grunden för forskning och kunskapsutveckling.

Trots att Sverige satsar stora offentliga medel på forskning och högre utbildning står vi för en allt mindre del av världens BNP och kunskapsproduktion och näringslivets investeringar i forskning och utveckling minskar. Den globala konkurrensen hårdnar och sker högre och högre upp i innovations- och förädlingskedjan. I jämförelse med starka innovationsländer som USA, Schweiz, Sydkorea och Singapore och med den mycket snabba utvecklingen i Kina och Indien halkar Sverige efter.

Sydkorea har t.ex. integrerat allmän kännedom och fördjupad kunskap om immateriella tillgångar genom hela innovationskedjan från utbildning och grundforskning till marknadsmässigt gångbara innovationer med direkt samhällsnytta. Specialistutbildningar som kombinerar immaterialrätt och MBA (Master in Business Administration) samt finansieringslösningar baserade på immateriella tillgångar borgar också för att företag i tidiga skeden vars enda tillgångar är immateriella kan stöttas och förmås att växa.

PRV anser med emfas att Sverige i likhet med de flesta andra höginnovativa eller snabbväxande ekonomier bör stärka forskningens och universitetens roll som nyttiggörare och som en kärna i den innovationsutveckling som måste till för att möta dagens och morgondagens samhällsutmaningar.

Regeringen uppmärksammade i den nu gällande forskningspolitiska propositionen⁴ behovet av en bred kunskapshöjning inom området immaterialrätt och att immaterialrättens roll som värdeskapare behöver förstärkas. Ansatsen och behovsbilden är helt korrekt, och även om hel del positivt har hänt de senaste åren, så återstår mycket arbete.

Det är därför centralt att svensk forskningspolitik förstärker den linje som den nu gällande forskningspolitiska propositionen påbörjade i att säkerställa att lärosäten och forskningsfinansiärer har kunskap om hur de strategiskt hanterar de immaterialrättsliga frågorna. Utöver kunskapshöjning behöver även finansieringsmodeller och incitamentsstruktur ses över, liksom innovationsstödstrukturen på lärosätena samt lärosätenas förmåga att samverka med näringsliv och samhälle.

PRV anser att på något längre sikt behöver själva strukturen för svensk forskning och högre utbildning korrigeras. Lärosätenas tredje uppgift, innovation, måste ges en mer jämbördig status som forskning och utbildning. Forskningens och lärosätenas roll inom innovationssystemet måste tydliggöras. En sammanhållen nationell strategi för innovation behövs. Endast genom att Sverige skapar konkret nytta ur forskningen kan

⁴ Sid 139-140, Prop. 2016/2017:50 "Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft"

vi bibehålla Sveriges konkurrens- och innovationskraft och möta framtidens utmaningar.

3. Beskrivning av nuläge, problembild

3.1 Låg och ojämn kunskapsnivå

Vissa lärosäten tillhandahåller kurser om innovation och entreprenörskap på master- eller doktorandnivå. Sådana kurser inkluderar i vissa fall avsnitt om immaterialrätt. Dock är de flesta av dessa kurser inte obligatoriska och de ligger oftast under speciella inriktningar. Därför är det endast ett fåtal av alla studenter som examineras i Sverige som kommer ut till arbetslivet med tillräckliga kunskaper om hantering av immateriella tillgångar och immaterialrätt.

Många av innovationskontoren på lärosätena erbjuder utbildning på lärosätena av olika slag. Det kan vara kurser som ges regelbundet eller riktade insatser till en viss institution eller fakultet. Flera innovationskontor vittnar om att det ofta är svårt att locka studenter och forskare till utbildningstillfällena, eftersom dessa har svårt att se relevansen av kunskaper om immaterialrätt. De som ändå deltar i dessa utbildningar inser oftast vilken stor relevans kunskapen har.

PRV har under 2016-2019 på regeringens uppdrag⁵ utfört kunskapshöjande insatser på universitet och högskolor. PRV har oftast gjort det i samarbete med aktuellt lärosätets innovationskontor eller, om lärosätet saknar eget innovationskontor, med den innovationsrådgivande funktion som lärosätet har.

Vår erfarenhet är att medvetenheten och kunskapen bland studenter och forskare om immateriella tillgångar och immaterialrättens roll för innovation och annat nyttiggörande är väldigt låg på lärosätena, generellt sett. Eftersom medvetenheten om frågorna är låg, har de tilltänkta utbildningsmottagarna inte förstått sitt stora behov. Därför har det ofta varit mycket svårt att locka deltagare till våra utbildningstillfällen, på samma sätt som innovationskontoren ofta har svårt att dra deltagare till sina tillfällen. För de som ändå har deltagit har utbildningarna varit stora aha-upplevelser – de har insett den stora relevans som immaterialrätt och hantering av immateriella tillgångar har för deras verksamhet som forskare och/eller för deras framtida arbetsliv utanför akademien.

Konsekvensen av att de flesta forskare och studenter ännu har för låg medvetenhet och kunskap om immateriella tillgångar är att få forskare söker upp lärosätets innovationskontor för att få hjälp med nyttiggörande. En annan allvarlig konsekvens är att de flesta forskare inte känner till och

⁵ https://www.prv.se/globalassets/dokument/om-prv/regeringsuppdrag/regeringsbeslut_n2016_02167_if.pdf

än mindre använder sig av immaterialrättsdata, som patentinformation, när de planerar sin forskning. Därmed riskerar de att forska på områden som redan är beforskade, vilket är slöseri med värdefull energi, tid och pengar. Ytterligare en konsekvens är att potentiellt patenterbara forskningsresultat publiceras innan patentansökan skickas in, eftersom forskaren är omedveten om nyhetskriteriet. Sådan publicering gör det inte bara omöjligt för forskaren själv att kontrollera sin uppfinning via patent - det kan göra det omöjligt för nyttiggörande via kommersialisering överhuvudtaget eftersom ingen potentiell finansiär eller entreprenör heller får det immaterialrättsliga utrymmet och därmed de ekonomiska förutsättningarna att ta idén till marknad eller samhälle.

Vår erfarenhet är också att kunskapen på lärosätetsnivå är låg om man bortser från personer som jobbar direkt med innovationsstöd. Innovationsstödjarna upplever ofta mycket svagt stöd från lärosätets ledning. Det svaga stödet kan bero på att finansieringen till och därmed incitamenten för "tredje uppgiften", dvs innovation och nyttiggörande i samverkan, är på låg nivå ur ledningens synvinkel. Lärosätet rankas efter kvalitet på forskning och utbildning, vilket mäts framförallt genom antal citeringar och andra bibliometriska mått, som inte är tydligt kopplade till nyttiggörande.

Att lärosätenas ledningar har låg kunskap om immaterialrättens roll och svalt intresse för nyttiggörande leder till svagt stöd av innovationsstödjarnas arbete och mycket svaga incitament för forskare att arbeta med nyttiggörande utöver publicering. Det innebär att många av lärosätenas forskningsresultat aldrig når sin fulla potential i samhället.

Vi har också sett att kunskapen hos forskningsfinansiärer, på individnivå och på organisationsnivå, är låg. Många anslagsansökningar saknar uppgifter om immateriella tillgångar i projektet och det saknas immaterialrättsstrategier och omvärldsanalys som inkluderar analys av immaterialrättsläget (dvs ingen sökning i t.ex. patentinformation är gjord).

När finansiären saknar kunskap om immaterialrätt inser hen inte eventuella brister i ansökan, och anslag riskerar att ges till projekt som inte håller måttet – antingen genom att potentialen var låg överhuvudtaget eller genom att potentialen tappas bort genom att immateriella tillgångar hanteras fel i projektet. Det är alltså högst troligt att svenska forskningsmedel många gånger inte leder till nytta.

Samtidigt som kunskapsnivån generellt är låg skiljer sig nivån också mycket mellan olika lärosäten och även inom lärosäten. Vissa innovationskontor och holdingbolag har mycket stor kunskap om identifiering och hantering av immateriella tillgångar, stor erfarenhet av samverkansprojekt med näringslivet och tillgång till mycket kunniga immaterialrätts- och avtalsjurister och affärsutvecklare, medan andra lärosäten saknar detta.

Sammantaget innebär den låga och ojämna kunskapsnivån beträffande hantering av immateriella tillgångar, för nyttiggörande och vid samverkan, att svensk forskning inte skapar de värden som forskningsresultaten i sig har potential att skapa.

3.2 Svagt och obalanserat nyttiggörande- och innovationsstruktur vid lärosätena

Innovationskontoren finansieras direkt från staten. Innovationskontoren tilldelas mycket små resurser om man relaterar till lärosätenas basanslag till forskning och utbildning⁶. Dels innebär detta att innovationskontoren rent faktiskt har små resurser och dels innebär det en tydlig signal om den tredje uppgiftens låga status i jämförelse med statusen hos forskning och högre utbildning.

Lärosätets incitament att satsa på nyttiggörande är låga, eftersom innovationskontoren får finansiering direkt av staten och eftersom lärarundantaget innebär att rättigheten och ansvaret att nyttiggöra forskningsresultat faller på forskaren. Det leder till att universitetet, utöver holdingbolag och innovationskontor, ofta har bristfällig struktur för nyttiggörande och innovation.

3.3 Heterogen samverkansstruktur med näringsliv på och runt lärosäten

Utöver skillnader i kunskapsnivå skiljer sig strukturen kring innovations- och samverkansstödet mellan och inom lärosäten. Det innebär att företag upplever att samverkan fungerar på olika sätt på olika lärosäten och dessutom att samverkan fungerar mindre bra på vissa lärosäten. Företag vittnar om att på vissa lärosäten ligger mycket av befogenheterna kring samverkan på enskilda jurister, vars rekommendationer präglas av (enligt företagen) obefogat stor försiktighet vilket leder till att samverkan mellan akademi och företag hämmas. Överhuvudtaget hänger framgången hos samverkansprojekt ofta på individer snarare än processer, eftersom processer ofta saknas. För att samverkan mellan lärosäte och företag ska fungera bättre behövs strukturer och processer för samverkan skapas eller förbättras och dessa strukturer och processer bör följa liknande principer på alla lärosäten. Processerna behöver omfatta riktlinjer för hantering av immateriella tillgångar i samverkansprojekt.

Utöver holdingbolag och innovationskontor finns ofta på eller nära ett lärosäte andra innovationsstödande funktioner, såsom inkubatorer,

⁶ Anslagen till innovationskontoren har legat kring totalt 100 miljoner kronor årligen. Detta kan jämföras med det statliga basanslaget för forskning och högre utbildning som har legat kring totalt runt 70 000 miljoner kronor årligen.

science parks, testbäddar och olika former av kompetens- eller teknikcentrum. Dessa kringliggande aktörer är också heterogena till sin natur och bidrar till att det kan upplevas svårt för etablerade företag att hitta rätt i samverkan med individuella forskare, forskarteam, och små företag i tidiga skeden. Lägg till detta att kunskapsnivån om hantering av immateriella tillgångar ofta är låg även på denna typ av innovationsstödjande funktioner, så inses att situationen för nyttiggörande av forskningsresultat inte är optimal.

3.4 Incitamentsstruktur för forskarkarriär missgynnar nyttiggörande av forskningsresultat

Idag är publicering i realiteten den enda nyttiggörandeformen som gynnar forskarkarriären. Immaterialrätt kan i själva verket upplevas som ett hinder för forskaren - patent innebär t.ex. att man måste vänta med publicering tills man har lämnat in patentansökan.

Lärarundantaget innebär att forskningsresultaten tillhör forskaren. Ansvar för hantering av immateriella tillgångar och eventuella immaterialrättigheter ligger därför på forskaren. Det hänger därmed på forskaren om och hur forskningsresultat nyttiggörs. Innovationskontoren finns där för att ge stöd, men det är ofta svårt att motivera forskaren att nyttiggöra på annat sätt än via publicering. Detta är ytterligare ett skäl till att mycket av svensk forskning aldrig når sitt potentiella genomslag.

3.5 Risk för att immateriella värden förloras till andra lärosäten och länder

Lärarundantaget innebär alltså att immaterialrättigheterna följer individen och inte lärosätet. Om forskaren/läraren lämnar lärosätet följer den immateriella tillgången med hen, om det inte finns något annat avtalat. Om forskaren lämnar Sverige för ett lärosäte i ett annat land riskerar Sverige att förlora värden till det andra landet och lärosätet. Detta är en reell risk även vid samverkan mellan svenska lärosäten och utländska lärosäten. Den svenska forskaren ansvarar pga. lärarundantaget personligen för att tillvarata sina egna rättigheter gentemot det utländska lärosätet, vilket i de allra flesta fall inte har något som motsvarar lärarundantaget. Det blir en snedvridning i samverkanssituationen där den ensamme forskaren kan vara väldigt utsatt. För att minska risken för att stora värden lämnar landet behöver Sverige bli bättre på att stötta den svenska parten i internationella projekt.

3.6 Missuppfattningar kring immaterialrättens roll hämmar innovationskraften på lärosätena

3.6.1 Uppfattningen att immaterialrätt hämmar innovation

Vi verkar i en tid av stora, globala utmaningar i form av behov av snabb grön omställning, demografiska utmaningar, polarisering och politiska konflikter. Som en effekt ser vi en rörelse av utmaningsdriven innovation som även innehåller en aspekt av påbjuden öppenhet: Innehavare av data eller kunskap samt skapare av innovation förväntas dela med sig av dessa tillgångar till förmån för det allmänna goda. Viljan till öppen innovation, öppen tillgänglighet, öppen källkod etc är stor. Denna rörelse ställs ofta missvisande upp som en motsats till användande av immaterialrättsliga verktyg. Till exempel kan man utmåla en patentägare som någon som hindrar spridning av innovation till förmån för egen vinning. PRV vill sprida förståelse för att innovatörer och kreatörer genom att använda immaterialrättsliga verktyg ger sig själva möjligheten att kontrollera hur deras innovation komma själva och andra till godo – på det sätt som kreatörerna själva önskar. Alternativet, att inte backa upp sin kreation eller innovation med ensamrätt, innebär att man tappar kontrollen över tillgången varpå någon annan kanske exploaterar den på ett sätt kreatören inte hade tänkt.

3.6.2 Uppfattningen att kraven på större nyttiggörande av forskning är irrelevant för grundforskning och ett hot mot den fria forskningen

En vanlig attityd bland forskare på lärosäten är att samhällets ökande krav på nyttiggörande av forskning utgör ett hot mot den fria forskningen. Dels tolkar man kravet på nyttiggörande som ett krav på kommersialisering och dels tolkar man det som att all forskning måste utgå från ett av samhället uttalat behov. Kopplat till denna attityd är också att immaterialrätt endast skulle vara relevant när man nyttiggör genom kommersialisering. Det är viktigt att PRV och andra aktörer i lärosätenas innovationssystem visar att innovation och nyttiggörande inte står i konflikt med den fria forskningen och grundforskningen. Forskning kan bedrivas både utifrån aktuellt forskningsläge (forskningen söker en tillämpning) och utifrån ett behov i samhället. I båda fallen är det ändå forskaren som ställer upp mål för vilket genomslag forskningen ska åstadkomma. Genomslag finns i många former och vilken form som är relevant för en forskare beror på forskningens karaktär och forskarens ambition. Genomslag hos grundforskning kan t.ex. handla om att ny kunskap leder till nya forskningsgrenar och, ofta efter många år, till tillämpad forskning. Genomslag hos tillämpad forskning kan handla om förbättrat välfärdssystem, nya attityder i samhället, nya affärsmodeller etc. PRV menar att immaterialrätt har en roll att spela i all forskning, för att önskat genomslag ska åstadkommas. Något eller fler av verktygen patent, designskydd, varumärken, upphovsrätt och instrument som strategiskt hemlighållande eller kontrollerad öppenhet kan användas av forskaren för att styra sina resultat till önskat genomslag.

4. En forskningspolitik för den globala kunskapsekonomin

Svensk forskningspolitik ska säkerställa att vi får ut största möjliga värde av de immateriella tillgångar svenska lärosäten och forskning skapar.

Utifrån den problembild som presenterades i kapitel 3 krävs både kortsiktigt implementerbara åtgärder inom befintliga strukturer och ramar, och mer genomgripande långsiktiga åtgärder för att strukturellt anpassa det svenska forsknings- och innovationssystemet till dagens och framtidens globala kunskapsekonomi.

4.1. Forsknings- och innovationspolitiska åtgärder på kort sikt

Som uppmärksammats redan i den nu gällande forskningspropositionen bör kunskapen om och hantering av immateriella tillgångar och nyttjandet av immaterialrätt öka för att optimera nyttiggörandet av svensk forskning. På kort sikt handlar det om att inom befintliga ramar:

- A. Förstärka och utveckla stödet till och organisationen för nyttiggörande och innovation,
- B. säkerställa kompetens om värdeskapande och hantering av immateriella tillgångar hos forskare och studenter på lärosätena
- C. innovationsoptimera forskningsfinansieringen

A. Förstärk och utveckla stödet till och organisationen för nyttiggörande och innovation

Innovationskontor, holdingbolag och andra innovationsstödjande strukturer bör stärkas och ges stöd.

4.1.1. Förstärk innovationskontorens roll och funktion inom lärosätena, genom att öka andelen av anslaget som går till innovationskontoren.

- PRV rekommenderar regeringen att avsätta minst 1 procent av lärosätenas totala medelstildelning till lärosätenas innovationskontor, eller motsvarande aktörer.

Regeringen bör öka anslagen till lärosätenas innovations- och nyttiggörandesystem. För att kunna realisera innovationspotentialen inom forskningen bör den statliga finansieringen till innovationskontoren, eller motsvarande aktörer, uppgå till minst 1 procent av den totala medelstildelningen till lärosätena.

4.1.2. Upprätta ett nationellt kompetenscenter som stödfunktion för kunskapsspridning och forskningsutveckling kring hantering av immateriella tillgångar

PRV rekommenderar att PRV och Vinnova får ett långsiktigt uppdrag att skapa och driva ett nationellt kompetenscenter för immaterialrätt och

hantering av immateriella tillgångar kopplat till svensk forskning och svenska lärosäten.

Kompetenscentret ska:

- Tillhandahålla utbildningar riktade till olika aktörer på och nära Sveriges lärosäten.
- Tillhandahålla en managementutbildning riktade till lärosätenas och forskningsfinansiärernas ledningar.
- Driva forskningsprogram för kunskapsutveckling kring hantering av immateriella tillgångar och immaterialrätt.
- Genomföra immaterialrättsanalyser av nationellt intresse för att ge underlag till strategiska beslut på nationell nivå.
- Vara en nationell nätverkshubb för immaterialrättsliga frågor kopplat till forskning och dess nyttiggörande.
- Driva ett stöd i form av IP-checkar till innovativa små och medelstora företag.

Innovationskontoren (eller liknande aktörer) och holdingbolagen på Sveriges lärosäten har en absolut central uppgift i svenskt innovationssystem: att möjliggöra att svenska forskningsresultat nyttiggörs och skapar optimalt genomslag i samhället. Uppgiften omfattar att kunskapshöja forskare och andra innovatörer på lärosätena om innovation och nyttiggörande av forskningsresultat samt att stötta dem i nyttiggörandet, som ofta sker i samverkan med näringsliv. Hantering av immateriella tillgångar och användande av immaterialrättsliga verktyg är en huvudaktivitet för innovationsstödet.

I nära anslutning till lärosätena finns också inkubatorer, science parks, kompetenscenter etc. som möjliggör nyttiggörande främst genom bolagisering och kommersialisering av immaterialrätter.

Forskningsfinansiärer är ytterligare en mycket viktig aktör, eftersom deras agerande styr vilken forskning som kan bedrivas och i förlängningen nyttiggörs.

PRV ser att alla delar av innovationsstödsystemet skulle vara betjänta av att vid behov få hjälp och stöd från ett samlat kompetenscenter kring frågor som rör hantering av immateriella tillgångar och immaterialrätt.

Därför föreslår PRV att Vinnova och PRV får ett långsiktigt uppdrag att skapa och driva ett nationellt kompetenscenter för immaterialrätt och

hantering av immateriella tillgångar kopplat till svensk forskning och svenska lärosäten.

Kompetenscentret ska fungera som ett stöd för lärosätenas innovationsstödjare på åtminstone följande sätt:

- Alla studenter och forskare ska ha tillgång till kvalificerad rådgivning i immaterialrättsliga frågor på sitt lärosäte och lärosätet ska rustas i att framgångsrikt hantera immateriella tillgångar som skapas på lärosätet.

Kompetenscentret kan stötta denna verksamhet, till exempel genom att ordna utbildningar för innovationsstödjare på lärosätena. Utbildningarna skulle handla om immateriella tillgångar och immaterialrätt, men även om angränsande områden som behövs för att ge en heltäckande kompetens kring framgångsrikt nyttiggörande av immateriella tillgångar – som affärs- och forskningsstrategi, samverkansavtal, aspekter kring sekretess, personlig integritet och offentlighetsprincip, hantering av immaterialrätt vid internationella projekt och forskarutbyten mm.

- Kompetenscentret ska även kunna erbjuda utbildningar i immaterialrätt och i hantering av immateriella tillgångar riktade direkt till studenter och forskare. Utbildningar ska erbjudas digitalt (e-learning, webinars) eller på plats på lärosätet och kan ha olika bredd och djup. Utbildningarna anordnas företrädesvis på initiativ av och i samarbete med innovationsstödet på lärosätet, eftersom det säkrar att utbildningen träffar aktuell målgrupp på bästa sätt och eftersom målgruppen då inte bara får en kunskapshöjning om immaterialrätt utan också lär sig hur innovationsstödet på lärosätet ser ut och förstår hur hen ska agera för att nyttiggöra.

Kompetenscentret ska även erbjuda utbildningar för andra aktörer inom innovationssystemet nära lärosätena, t.ex. personer vid inkubatorer, science parks, testbäddar och kompetenscenter. Även här sker utbildningen med fördel på initiativ från och i samverkan med respektive aktör.

Kompetenscentret ska erbjuda en managementutbildning om hantering av immateriella tillgångar och immaterialrätt för ledningen vid lärosäten och hos forskningsfinansiärer. Kursen kan genomföras tillsammans med respektive lärosätes innovationskontor eller motsvarande. Deltagare på utbildningen blir certifierade för att gentemot investerare, forsknings- och samverkansparter, etc. kunna visa på kunskap och kvalitet i hur man hanterar immateriella tillgångar och rättigheter.

Kompetenscentrets verksamhet ska vila på forskning kring hantering av immateriella tillgångar och rättigheter. Kompetenscentret ska också driva forskningsprogram för att främja kunskapsutvecklingen på forskningsfältet.

Kompetenscentret ska genomföra större immaterialrättsanalyser av nationellt intresse. Därigenom kan kompetenscentret ge underlag till strategiska beslut kring forskningssatsningar på nationell nivå.

Kompetenscentret ska bidra till utmaningsdriven innovation genom att facilitera öppen tillgång till immaterialrättsdata.

Kompetenscentret ska vara en nationell nätverkshubb för immaterialrättsliga frågor kopplat till forskning och dess nyttiggörande.

Vinnova har under perioden 2016-2019 på regeringens uppdrag erbjudit små och medelstora företag IP-checkar, ett bidrag på 100 000 kronor som ger företagen möjlighet att köpa tjänster från konsulter för att ta fram en strategi för att hantera företagets immateriella tillgångar. Modellen med IP-checkar har utvärderats och satsningen har visat sig framgångsrik för deltagande företag. Modellen skulle behöva skalas upp för att ge större effekt och satsningen behöver nå ut till innovativa små och medelstora företag över hela landet. Det föreslagna kompetenscentret kan åstadkomma en sådan uppskalning genom att administrera ett system för IP-checkar riktat till innovativa små och medelstora företag, t.ex. företag som startas av personer knutna till lärosäten för att kommersialisera forskning. Utdelning av IP-checken bör kopplas till kunskapshöjande aktiviteter riktade till de aktuella företagen.

B. Säkerställ kompetens om värdeskapande och hantering av immateriella tillgångar hos forskare och studenter på lärosätena

4.1.3. **Inför obligatoriska utbildning i immaterialrätt inom högskole- och forskarutbildningar.**

PRV rekommenderar att

- alla masterutbildningar i Sverige ska innehålla grundläggande utbildning i immaterialrätt och hantering av immateriella tillgångar
- alla doktorandutbildningar i Sverige ska innehålla utbildning i identifiering och hantering av immateriella tillgångar i forskarmiljö, samt utbildning i användande av immaterialrättsanalys, såsom patentinformation, inom forskning
- alla studenter och forskare på svenska lärosäten ska utbildas om hur lärosätets forskningsresultat nyttiggörs, t.ex. i samverkan med industri eller

offentliga aktörer, med hjälp av immaterialrättsliga verktyg. Förslagsvis ansvarar innovationskontoren för utbildningen, med stöttning från kompetenscentret som föreslås i 4.1.2.

Sverige behöver säkerställa en bred, grundläggande kunskap om vad immateriella tillgångar och rättigheter är. Kunskapen behövs inom samhällets alla segment.

Studenter behöver få denna kunskap tidigt, så att deras idéer och innovationer kan nyttiggöras redan under studietiden samt för att försörja Sveriges samhälle och näringsliv med personer med kompetens om immaterialrättens roll för innovation och tillväxt.

I tillägg till den grundkompetens som bör finnas genom avslutad masterutbildning bör det på forskarutbildningar vara obligatoriskt med utbildning i identifiering och hantering av immateriella tillgångar i forskarmiljö. Denna fördjupade utbildning ska rusta doktoranderna att i sitt framtida arbetsliv maximera nyttiggörandet av forskningsresultat i industrin, att vara kompetent beställare av immaterialrättstjänster, förstå hur man kan använda patentinformation och andra immaterialrättsdata som informationskälla i forskningen, och att vara en kompetent part i samverkan med akademi, företag och samhälle.

Lärosätena ska också tillhandhålla utbildning av studenter och doktorander med syfte öka nyttiggörandet av lärosätenas forskningsresultat. Utbildningen ska inkludera metoder för nyttiggörande genom samverkan mellan akademi, industri och samhälle. Ansvaret för utbildning för det senare syftet kan med fördel läggas på innovationskontoren, med stöttning från det kompetenscenter som PRV föreslår (se 4.1.2). PRV rekommenderar att utbildningen baseras på forskning om värdeskapande av immateriella tillgångar och att utbildningen ser liknande ut på alla lärosäten. Så skapas en bred och gemensam kunskapsbas och förståelse för nyttiggörande samt gemensamma och effektiva modeller för samverkan.

C. Innovationsoptimera forskningsfinansieringen

4.1.4. **Forskningsfinansieringen ska ha mekanismer som ger incitament till en medveten strategi för hantering av immateriella tillgångar.⁷**

PRV rekommenderar att:

- personer som arbetar för forskningsfinansierande myndigheter (Vinnova, Vetenskapsrådet, Formas, Forte och Energimyndigheten) utbildas om immaterialrättens roll för nyttiggörande av forskning

⁷ Baserade bl. a på SOU 2015:16 förslag 8.11.1 och 8.11.2

- forskningsfinansierande myndigheter ställer krav på genomförd och redovisad kvalitativ immaterialrättsanalys för att anslag ska ges
- forskningsfinansierande myndigheter öronmärker minst 1 procent av den tilldelade finansieringen till immaterialrättsstrategiskt arbete. PRV föreslår att procentsatsen anpassas till typ av projekt.

Framgången hos ett forskningsprojekt beror till stor del på projektets förmåga att identifiera och hantera de immateriella tillgångar som skapas, på ett sätt som leder projektet till önskat genomslag. Ett sätt att ge incitament till forskarna att skaffa sig sådan förmåga är att ställa krav på att projektet genomför och redovisar en immaterialrättsanalys när de söker anslag. För att detta incitament ska vara effektivt krävs att forskningsfinansiären är kompetent att bedöma sådana immaterialrättsanalyser. Därför föreslås att personer som arbetar vid forskningsfinansierande myndigheter (Vinnova, Vetenskapsrådet, Formas, Forte och Energimyndigheten) ges en obligatorisk utbildning om immaterialrättsliga verktyg för nyttiggörande av forskning. Det kompetenscenter som föreslås i 4.1.2 bör tillhandahålla sådan utbildning.

I de utlysningar där en immaterialrättsanalys är ett krav, bör minst 1 procent av den finansiering som den forskningsfinansierande myndigheten lämnar användas av stödmottagaren för att utreda frågeställningar kring immateriella tillgångar inom forskningsprojekten, samt för genomförande av den obligatoriska kvalitativa immaterialrättsanalysen.

Olika forskningsprojekt kräver olika former och omfattning av immaterialrättsstrategiskt arbete. Därför föreslås forskningsfinansiärerna att anpassa procentsatserna utefter typ av projekt. På det sättet kan man ge optimalt incitament samtidigt som man inte riskerar att forskningsmedel i onödan "fryser inne". Riktlinjer för hur man bestämmer lämplig procentsats kan ingå i den utbildning för forskningsfinansiärer som föreslås ovan.

4.2. Forsknings- och innovationspolitiska åtgärder på längre sikt

Det finns ett akut behov att skapa bästa möjliga förutsättningar inom befintligt system. De insatser PRV föreslår i kapitel 4.1 kommer ge positiva effekter redan på kort sikt, men de stora effekterna kommer att ske på längre sikt, i takt med att åtgärderna leder till en effektiv nyttiggörandestruktur på lärosätena samt till alla med examen från svenska lärosäten har adekvat kompetens kring hantering av immateriella tillgångar.

Samtidigt är PRV:s bedömning att åtgärderna i kapitel 4.1 inte kommer att räcka.

En av Sveriges historiska framgångsfaktorer har varit vår förmåga att anpassa oss till förändringar i omvärlden. Genom denna förmåga har vi lyckat bibehålla en plats i toppen av innovation- och konkurrensrankingarna som ett av världens mest innovativa länder. Som beskrivs i kapitel 2 har vi dock mycket att lära från andra länder om framgångsrika nationella innovationsstrategier, och vi riskerar att på sikt halka allt mer efter om vi inte ännu en gång lyckas anpassa oss.

En bärande del av den svenska kunskaps- och innovationskraften finns inom den akademiska världen. Den svenska forskningsstrukturen och lärosätena måste rustas och anpassas till den framväxande kunskapsekonomin, i vilken immateriella tillgångar är den huvudsakliga handelsvaran.

Styr- och resursutredningen ("Strut") lyfte i betänkandet En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6) bl.a. fram högskolans roll i att verka för att dess verksamhet kommer samhället till nytta⁸. Strut föreslog tillsättning av en särskild utredning för att identifiera problem och lämna förslag för att tydliggöra högskolans roll i det samlade innovationssystemet. 24 oktober 2019 beslutade regeringen att tillsätta en sådan utredning om utvecklat innovationsstöd vid universitet och högskolor⁹, se Dir. 2019:72.

PRV välkomnar att denna utredning genomförs och tycker att direktivet ger utredaren relevanta frågor att ta ställning till. PRV noterar dock att direktivet varken nämner hantering av immateriella tillgångar eller immaterialrättens nyckelroll för innovation. PRV uppmuntrar utredaren med enfaset att låta kunskap om och hantering av immateriella tillgångar och immaterialrättens roll för värdeskapande löpa som en röd tråd genom arbetet och betänkandet. När detta inspel skrivs har utredningsdirektivet just utfärdats. PRV vill ändå redan i detta tidiga skede bidra med kommentarer kring direktivet, se bilaga 1 "Kommentarer till Dir 2019:72".

Som inspel till forskningspolitiken på lång sikt vill PRV oberoende av den nyss tillsatta utredningen föreslå följande.

4.2.1. Utforma en sammanhållen nationell forsknings- och innovationsstrategi

PRV rekommenderar att en sammanhållen nationell forsknings- och innovationsstrategi tas fram, som omfattar:

- Adekvat utbildning om innovation, inklusive immaterialrätt, på alla stadier av skolsystemet

⁸ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/02/sou-20196/>

⁹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2019/10/ett-utvecklat-innovationsstod-vid-universitet-och-hogskolor/>

- Starkt och likvärdigt innovationsstöd på Sveriges lärosäten
- Starkt innovationsstöd till företag i tidiga skeden
- Finansieringsstrukturer som ger incitament att nyttiggöra forskningsresultat på optimalt sätt
- Andra incitament för lärosäten att främja att forskningen vid lärosäten nyttiggörs på optimalt sätt
- Harmoniserade processer och strukturer för samverkan mellan akademi, industri och samhälle
- Nationell policy och stöd för hantering av immateriella tillgångar i internationella samverkansprojekt

Sverige behöver utveckla en nationell strategi för forskning och innovation som spänner över hela innovationskedjan och gäller alla aktörer i innovationssystemet. Hantering av immateriella tillgångar och användning av immaterialrättsliga verktyg bör löpa som en röd tråd genom hela kedjan.

Strategin ska främja att alla individer och organisationer i kedjan har tillräcklig kompetens. Vad som menas med tillräcklig kompetens beror på vilken roll en aktör har. En doktorand kan t.ex. sägas ha tillräcklig kompetens om hen känner till att, när och hos vem hen ska söka stöd för att nyttiggöra sina forskningsresultat. Ett innovationskontor ska t.ex. ha kompetens kring nyttiggörande i bred bemärkelse, för att kunna ge råd kring till alla typer av forskningsprojekt, samt kompetens kring effektiv samverkan med näringsliv.

Strategin ska främja att forskare ges incitament att nyttiggöra på optimalt sätt vid varje givet tillfälle. Idag nyttiggörs ofta endast genom publicering eftersom det är publiceringar och citeringar som bygger forskarkarriären. Publicering kan i vissa fall vara adekvat nyttiggörande, men i många fall skulle forskningsresultat få ett mycket större genomslag om forskaren ges incitament och stöd att ta paketera innovationen så att den ger insteg i samhället eller på marknaden. PRV ger nedan några förslag på incitament, men noterar också att direktivet till utredningen om innovationsstödet inkluderar frågan om uppföljning och räknar med att den frågan innefattar mätning och incitament.

Strategin ska också främja att innovationsprocesser och samverkansprocesser är harmoniserade, till förmån för effektivare samverkansprojekt.

Strategin ska innehålla åtminstone följande element:

- Information och utbildning om immaterialrätt och dess betydelse för forskning ska tillhandahållas på alla stadier av utbildningssystemet, på nivå anpassad för respektive stadium
- Starkt och likvärdigt innovationsstöd på svenska lärosäten, som tillhandahåller information, utbildning, rådgivning och stöd vid nyttiggörande.
- Policy gällande hantering av immateriella tillgångar och rättigheter vid internationella forsknings-samarbeten och forskarutbyten
- Stöd och rådgivning till svenska lärosäten och enskilda forskare vid svenska lärosäten gällande hantering av immateriella tillgångar och rättigheter vid internationella forsknings-samarbeten och forskarutbyten
- Finansieringslösningar som baseras på immateriella tillgångar, för att stötta företag i tidiga skeden
- Finansieringslösningar som innebär öronmärkning av medel för hantering av immateriella tillgångar, för att ge incitament att använda immaterialrättsliga verktyg
- en nationellt harmoniserad struktur och harmoniserade riktlinjer för lärosätenas samverkan med näringslivet, inklusive immaterialrättsfrågor
- Incitament för forskare att nyttiggöra på optimalt sätt för deras forskning. Incitament kan ges genom att genomslaget av forskningen mäts och påverkar lönesättningen och karriärmöjligheterna.
- Incitament för lärosäten att i sin tur ge forskare incitament att nyttiggöra. Ett sätt skulle vara att vikta rankningen av lärosäten efter lärosätenas förmåga att nyttiggöra. Kvaliteten på nyttiggörandet kan mätas på olika sätt. Man kan mäta andel externa medel som forskningsprojektet attraherat, antal samverkanspartners, antal och typ av immaterialrätter som genererats, visa på kvalitativa samhällseffekter av forskningsresultat etc. När det gäller mätning av produktion av immaterialrätter är kvantitet ett trubbigt mätinstrument – två olika patentansökningar kan ge väldigt olika kvalitet på nyttiggörandet. Därför föreslår PRV att man ser över möjligheten att använda kvalitativa mått som hittas i patentinformation, se Danielle Lewensohn¹⁰. Utöver att ge incitament att nyttiggöra genom ranking skulle man

¹⁰ Lewensohn (2017), Beyond bean counting: Using patent information to investigate inventive productivity in academia

kunna låta storleken på anslaget till lärosätet delvis bero på hur bra lärosätet är på att nyttiggöra (se även förslag 4.1.1).

- Incitament för studenter att nyttiggöra forskningsresultat under sin studietid. Det kan ske både genom ekonomiska incitament (ersättning i olika former för nyttiggörandet) och i form av att nyttiggörande uppmärksammas som en merit inför framtida arbetsliv.

4.2.2 Organisationer som bedriver forskning och innovation ska ha en policy för innovationsledning

- PRV rekommenderar att organisationer som bedriver forskning och innovation ska ha en policy för innovationsledning.

Nyligen utkom en internationell vägledningsstandard för innovation. ISO 56002 ger vägledning kring innovationsledningssystem. Det finns också ett utkast till en internationell standard för verktyg och metoder för hantering av immateriell egendom: ISO/DIS 56005.

Innovationsledning är något som alla organisationer bör arbeta med, men speciellt viktigt är det naturligtvis för organisationer vars kärna är att bedriva forskning och innovation.

PRV föreslår att organisationer som bedriver forskning och innovation, inklusive universitet, högskolor, forskningsinstitut, inkubatorer, och kompetenscenter, ska ha en policy för innovationsledning, vilken inkluderar en immaterialrättspolicy och en övergripande immaterialrättsstrategi.

Sådana organisationer ska även ha policys kring forsknings- och innovationssamverkan mellan organisationen och andra aktörer.

5. Slutord

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Peter Strömbäck. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Magnus Ahlgren, chefen för marknads- och kommunikationsavdelningen Margareta Ternell, seniora rådgivaren Martin Lidén, strategiske samordnaren, Marcus Hellqvist (som avslutade sin anställning på PRV 30 september 2019), samt målgruppsansvariga Christin Wendel (föredragande) deltagit.

Peter Strömbäck

Christin Wendel

Bilaga

PRV:s kommentarer till Dir 2019:72

Styr- och resursutredningen ("Strut") lyfte i betänkandet En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6) bl.a. fram högskolans roll i att verka för att dess verksamhet kommer samhället till nytta. Strut föreslog tillsättning av en särskild utredning för att identifiera problem och lämna förslag för att tydliggöra högskolans roll i det samlade innovationssystemet. 24 oktober 2019 beslutade regeringen att tillsätta en sådan utredning om utvecklat innovationsstöd vid universitet och högskolor.

PRV välkomnar att denna utredning genomförs och tycker att direktivet ger utredaren relevanta frågor att ta ställning till. PRV noterar dock att direktivet varken nämner hantering av immateriella tillgångar eller immaterialrättens nyckelroll för innovation. PRV uppmuntrar utredaren med emphasis att låta kunskap om och hantering av immateriella tillgångar och immaterialrättens roll för värdeskapande löpa som en röd tråd genom arbetet och betänkandet.

Nedan ger PRV därför kommentarer per frågeställning i utredningsdirektivet.

Utredaren ska enligt direktivet:

- 1. analysera om dagens ordning med holdingbolag (inklusive dotterbolag) och innovationskontor är ett effektivt och ändamålsenligt sätt för riksdag och regering att stödja arbete med innovation, kommersialisering och annat nyttiggörande av kunskap vid lärosätena.*
- 2. identifiera behov av och lämna förslag till förändringar av innovationsstödet vid universitet och högskolor i syfte att stödet ska vara ändamålsenligt, välfungerande och av lämplig omfattning*
- 3. föreslå hur forskare, lärare och studenter vid lärosäten i hela landet kan få tillgång till innovationsstöd som erbjuds vid universitet och högskolor både i fråga om kommersialisering och annat nyttiggörande och för annan innovationsstödjande verksamhet, på ett sätt som möter de behov av sådant stöd som finns,*

PRV:s kommentar:

Genom sin struktur kan **holdingbolagen** bidra till de tidigaste faserna av kommersialisering av forskningsresultat. Holdingbolagens verksamhet bör därför begränsas just till kommersialisering, t.ex. genom säkrande av immaterialrätter som sedan licensieras eller genom start av bolag kring innovationer. Holdingbolagen ska behärska kommersialisering av alla typer av innovationer: Tekniska innovationer inom alla tekniska fält, tjänsteinnovationer, sociala innovationer, kulturella innovationer, digitala innovationer. Holdingbolagen ska både kunna agera i projekt där kommersialisering är ett mål och i projekt där kommersialisering är ett medel för att nå mer altruistiska mål.

Innovationskontoren kan och bör stödja och möjliggöra nyttiggörande i bred bemärkelse. Innovationskontoren bör fungera som intermediär vid samverkan mellan lärosätets forskare näringsliv (privat eller offentligt). Därvid behöver innovationskontoren besitta gedigen kunskap kring

Samverkansavtal inklusive överenskommelser om hur immateriella tillgångar som förs in till eller skapas i samverkan ska ägas och hanteras. Innovationskontoren ska kunna ge rådgivning till forskare och studenter som söker hjälp med att nyttiggöra sina resultat och idéer, utifrån vilka ambitioner individerna har. Innovationskontoren ska ha kompetens att tillsammans med forskare/studenter utvärdera vilket genomslag man vill åstadkomma, vilka immateriella tillgångar man besitter och förväntar sig att förvärva samt hur man med immaterialrättsliga och andra verktyg kan hantera dessa tillgångar för att nå det önskade genomslaget.

Innovationskontoren bör också ha resurser att tillhandahålla utbildning till forskare och studenter om nyttiggörande och samverkan, inklusive hantering av immateriella tillgångar, konsekvenser av lärarundantaget mm.

Innovationskontoren ska behärska rådgivning för alla typer av nyttiggörande och vid alla typer av forskningsresultat och kunskapsstillgångar: Tekniska innovationer inom alla tekniska fält, tjänsteinnovationer, sociala innovationer, kulturella innovationer, digitala innovationer, ny kunskap och/eller innovationer inom humanistiska och samhällsvetenskapliga discipliner.

Innovationskontoren ska, när det gäller samverkan, fungera som intermediär i båda riktningarna – dvs innovationskontoren ska facilitera överföring av innovation, kunskap, information, och kompetens såväl från som till lärosätet.

PRV anser att ordningen med holdingbolag och innovationskontor bör finnas kvar, givet att deras uppdrag tydliggörs enligt ovan och att de tilldelas tillräckliga resurser för att tillgodogöra behovet på lärosätena.

En utmaning är att holdingbolag och innovationskontoren hittills har haft svårt att nå ut till någon större del av forskarna/studenterna på lärosätena. PRV föreslår förändringar i incitamentstruktur och finansiering i syfte att öka tillströmningen av forskare och studenter till holdingbolagens och innovationskontorens tjänster. Om och när deras verksamhet får genomslag på lärosätena riskerar forskarnas och studenternas behov av rådgivning snabbt bli mycket större än tillgängliga resurser.

PRV föreslår ett kompetenscenter för immaterialrättsfrågorna, som bland annat ska bistå holdingbolag och innovationskontor när det gäller rådgivning och utbildning. För att öka skalbarheten för den rådgivning och utbildning som innovationskontoren ska ge på lärosätena bör kompetenscentret bli tillhandahållare av digital utbildning t.ex. i form av e-learning och webinarer.

I tillägg till de roller som holdingbolag och innovationskontor spelar bör utredningen också titta på vilken roll själva lärosätet bör spela. Ett lärosäte bör ha en immaterialrättspolicy. Lärosätet bör vidare ansvara för att anställda och studenter informeras om möjligheterna till kommersialisering av idéer och om entreprenörskap.

4. *föreslå hur innovationsstödet vid universitet och högskolor bör finansieras för att det på ett effektivt sätt ska kunna möjliggöra kommersialisering och annat nyttiggörande av kunskap och främja en välfungerande innovationsstödjande verksamhet i övrigt,*

PRV:s kommentar:

PRV föreslår att minst 1 % av det statliga anslaget till lärosätena öronmärks för innovation och nyttiggörande och går direkt till innovationskontoren. Man kan också tänka sig att andelen av det statliga anslaget som öronmärks kan bestämmas genom den dialogbaserade styrning som föreslås i Strut.

PRV föreslår vidare att de statliga finansiärerna (VR, Formas, Forte, Vinnova) öronmärker minst 1 % av de medel de ger till forskare för arbete med immaterialrättstrategi.

5. *överbäga om det behövs en nationell samordning av innovationsstöd vid lärosäten, exempelvis inom vissa områden, samt vid behov föreslå hur en sådan samordning bör utformas,*

PRV:s kommentar:

PRV föreslår att Vinnova och PRV får i uppdrag att upprätta och driver ett nationellt kompetenscenter för stöd kring hantering av immateriella tillgångar och användning av immaterialrättsliga verktyg. Innovationskontoren kan från detta kompetenscenter erhålla verktyg, utbildning och rådgivning. På så vis skapas en nationell modell för hur immateriella tillgångar hanteras för nyttiggörande på svenska lärosäten.

Modellen ska även harmonisera hur samverkan med industri går till på svenska lärosäten.

6. *föreslå hur innovationsstödet vid lärosätena bör förhålla sig till övriga delar av innovationssystemet för att åstadkomma synergier och undvika dubbelarbete och stuprör,*

PRV:s kommentar:

Holdingsbolag och innovationskontor på lärosätena bör ha täta kontakter med lokala inkubatorer, science parks, företagshotell, testbäddar, innovationskluster, kompetenscentra, näringslivet, regionen, och kommunen. PRV tror inte att lagstiftaren eller regeringen ska styra den typen av verksamhet, men samverkansinitiativ som "hackatons", samverkanskonferenser etc skulle kunna stöttas finansiellt. Dessutom ska dessa aktörer också kunna använda sig av tjänsterna som erbjuds av det föreslagna kompetenscentret.

7. *analysera innovationsstödet utifrån gällande regelverk för statsstöd och ta hänsyn till detta regelverk i förslag som rör innovationsstödet utformning och finansiering*

PRV:s kommentar: -

8. *föreslå hur innovationsstödet vid lärosätena bör följas upp,*

PRV:s kommentar:

Publicering är den vanligaste sättet att nyttiggöra för svenska forskare, eftersom forskarens status och karriär värderas utefter citeringar. Även

lärosätet rankas oftast utefter bibliometriska indikatorer. Det finns andra indikatorer för samverkansförmåga, t.ex. andel externa anslag. Även om sådana indikatorer inte hittills har utgjort incitament för forskare att kommersialisera eller nyttiggöra genom samverkan i någon större utsträckning kan det ändå vara värt att mäta.

För genomslag krävs aktiv ”marknadsföring” och/eller kommersialisering via bolagisering eller licensiering för att det omgivande samhället och näringslivet ska nås av innovationen. Ibland är studenten/forskaren själv entreprenöriellt lagd och kan med holdingbolagets och/eller innovationskontorets hjälp kommersialisera sin innovation. Andra gånger kan holdingbolag eller innovationskontor hitta en extern entreprenör som nyttiggör.

Det har gjorts utredningar om lämpliga indikatorer för innovationsstöd, men än så länge har man inte kommit överens om några. PRV vill avråda från att förenkla för mycket, genom att t.ex. mäta antal patentansökningar eller antal startade företag. Man kan dock använda patentinformation för att ta fram mer sofistikerade, kvalitativa mått. Man bör också försöka hitta indikatorer som mäter och belönar genomslag i samhället i form av nytta för människors hälsa och välbefinnande samt miljövinster. Med andra ord ska andra värden än bara kommersiell framgång mätas och premieras.

9. *och vid behov föreslå författningsändringar.*

PRV:s kommentar:

”Strut” föreslår en ändrad skrivning i högskolelagen för att bredda och tydliggöra högskolans faktiska roll och ansvar att bidra med samhällsnytta. PRV är positiv till ”Struts” argumentation kring ett förtydligande av lärosätenas samverkande uppgift och till att dess roll att bidra med samhällsnytta därmed förstärks. Vi tror dock att det är viktigt att det fortsatt är tydligt att även högskolornas forskningsresultat kommer till nytta och att det tydliggörs. En stor del av det nyttiggörandet och innovationsutvecklingen härstammar ur möjligheten, och universitetens aktiva roll att verka för, att forskningsresultaten kommer till nytta och kan kommersialiseras. Därför föreslår vi skrivningen: ”I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och verka för att den kunskap, **de forskningsresultat** och den kompetens som finns vid högskolan kommer samhället till nytta.”